STORTINGET

Representantforslag 37 S

(2021–2022)

fra stortingsrepresentant Sofie Marhaug

Dokument 8:37 S (2021–2022)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Sofie Marhaug om å reforhandle styringsavtalen med Enova SF

Til Stortinget

Bakgrunn

Energifondet Enova SF ble i sin tid etablert som et statlig fond for klima, fornybar energi og energiomlegging og har som formålsparagraf

«å bidra til å nå Norges klimaforpliktelser og bidra til omstillingen av lavutslippssamfunnet».

Noe av grunnlaget for opprettelsen av Enova SF er å finne i Ot.prp. nr. 35 (2000–2001) Om lov om endringar i lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m.m. (energilova). Bakgrunnen for opprettelsen beskrives på følgende vis i proposisjonen:

«Hovudutfordringa i energipolitikken er å syte for ei effektiv og sikker energiforsyning innanfor dei rammer som miljøkrava set. Regjeringa sin strategi for omlegging av energiforbruk og energiproduksjon er å vere i forkant av marknadsutviklinga. Tiltaka retta mot energisparing, mindre bruk av el til oppvarming og ny miljøvennleg energiproduksjon skal medverke til å sikre framtidsretta energiløysingar og skal gi utviklinga i energisektoren ei ny retning.» (s. 8)

Dette er et godt utgangspunkt både for energieffektivisering og for å satse på nye, fossilfrie energikilder som for eksempel solkraft.

De siste årene kan det likevel late til at fondet har gått fra å rette seg inn mot tiltak som særlig gjelder energieffektivisering, til stadig større grad av markedsretting. Dette ble ikke minst åpenbart da fondet i 2020 ikke klarte å bruke opp midlene de hadde inntjent gjennom avgifter norske husholdninger betaler direkte til fondet. Private husholdninger betaler hvert år inn til sammen omtrent 400 mill. kroner i avgift til Energifondet (gjennom påslag på nettariffen), som Enova disponerer. Avtalen med staten slår fast at 300 mill. kroner skal stilles til disposisjon for husholdninger, mens det så langt i år er utbetalt om lag en tredjedel av denne summen.

Leser man Enovas årsrapport, kan det late til at fondet over tid har samlet opp penger som skulle kommet husholdninger til gode. Som det fremgår av fondets årsrapport, står de fritt til å tilbakeføre kansellerte prosjekter og dermed opparbeide seg betydelige midler.

Enovas sparsomme linje fremstår særlig problematisk i en tid der strømprisene er høye og ustabile. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) spår at dette vil være situasjonen i tiden fremover også, ettersom Norge har blitt tettere knyttet til det europeiske strømmarkedet.

Samtidig har det skortet på det ene virkemiddelet som både tar hensyn til klima og natur og husholdningenes lommebok, nemlig energieffektivisering. Dette er et stort problem all den tid den mest miljøvennlige energien er den man ikke bruker. Noen ganger kan det synes lettere for en kamel å nå gjennom et nåløye enn for en husholdning å få tilslag hos Enova.

Det er ikke noe galt i å innrette næringslivet på en mer klimavennlig måte, men staten har en rekke andre virkemidler for å oppnå nettopp dette, slik som Innovasjon Norge og Nysnø, for ikke å snakke om statens egne virksomheter. Man trenger også et virkemiddel som er

innrettet mot energieffektivisering, og som i stedet for å ta hensyn til hva som til enhver tid er mest lønnsomt i et marked, tar hensyn til hva som reduserer energiforbruket på en miljøvennlig og rettferdig måte.

Gjennom statens styringsavtale med Enova SF legges i virkeligheten mange av føringene for fondet. I avtalen som gjelder fra og med 1. januar 2021, er markedsrettingen den dominerende tankegangen. Man kan blant annet lese at

«Enovas virkemidler skal rettes mot senfase teknologiutvikling og tidlig markedsintroduksjon».

Det kan stilles spørsmål ved hvorvidt dette tilfredsstiller hensikten med opprettelsen av Enova, og ikke minst om avtalen overser det samfunnsmessige behovet som faktisk eksisterer for å gjøre Enova til et verktøy for energieffektivisering og klimakutt.

Øyvind Leistad, markedsdirektør i Enova, sa i en pressemelding 29. oktober 2021 at den nye avtalen

«innebærer også at vi ikke lenger har energieffektivisering som et overordnet mål, selv om det fortsatt er viktig for en dag å kunne bli et lavutslippsamfunn».

Stortinget vedtok i mai 2017 at det skal legges fram en plan for hvordan man kan realisere 10 TWh energisparing i bygg innen 2030. Planen skal inneholde en konkret nedtrappingsplan for bygg og en virkemiddelpakke med eksisterende og nye virkemidler for å realisere målet. Den måten Enova driver på i dag, er ikke i tråd med dette vedtaket.

I styringsavtalen står det også:

«Hver av partene kan be den annen part om revisjon av avtalen når det foreligger særlige forhold som vil påvirke muligheten for å oppfylle forpliktelsene i avtalen.»

De høye og ustabile strømprisene, som øker de økonomiske forskjellene mellom folk og bidrar til at stadig flere havner i en situasjon preget av energifattigdom, er grunn nok i seg selv til å revurdere innrettingen av Enova SF. I tillegg er det problematisk at fondet ikke bruker opp pengene husholdninger betaler inn gjennom nettariffen, all den tid denne summen er regulert gjennom dagens avtale.

Et annet problem med måten Enova SF driver på i dag, er at støtten er lite tilgjengelig for lavinntektsfamilier. For å kunne benytte seg av ordningene Enova SF forvalter, må man selv legge ut for tiltak som for eksempel energirådgivning eller solfanger, og for leietakere eller folk som bor i leilighet, er det lite støtte å få. Rødt har foreslått at en andel av fondet skal gå til lavinntektsfamilier, og at det bør settes av en egen støtteordning for energieffektivisering i borettslag og sameier. Det bør også være mulig å bestille gratis energirådgivning direkte fra Enova. Det er helt nødvendig at Enova får en mer sosialt rettferdig profil som gjør at alle Norges husstander kan gjøre bruk av ordningene.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende:

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen reforhandle styringsavtalen mellom staten og Enova SF. Energieffektivisering for næring så vel som husholdninger, med en sosialt rettferdig profil som sikrer at alle landets husholdninger kan gjøre bruk av støtteordningen, skal være førende for den nye avtalen.
2. Stortinget ber regjeringen sikre at påslaget på nettariffen til Enova i sin helhet blir gjort tilgjengelig til energitiltak i husholdningene gjennom Enova.

25. november 2021

Sofie Marhaug

Svanemerketrykksak, 2041 0654 Trykk og layout: Stortingets administrasjon